

De Heraut

door de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 16 Februari 1919. N°. 2143.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de genabonnen verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertentieaan de ADMINISTRATIE. Bureau: N.Z. Voorburgwal 58—60, te Amsterdam. Inzendingen, die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden /1.50 bij vooruitbetaling; voor het buitenland en Ned.-Indië per jaar /7.10 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers /—15.
Advertentieprijs: van 1 tot 6 regels /1.30, met inbegrip van bewijzenummer, voor elken regel meer /—20. Aanvragen en vermelding van leefgegevens /—12 per regel.

Van de Kerk.

VII.

Tot welke komende, als tot eenen levenden steen, van de menschen wel verwerpen, maar bij God uitverkoren en dierbaar. 1 Petr. II: 4.

De schijnbare verwarring tusschen het organische en mechanische bestand der Kerk, komt in de Heilige Schrift herhaaldelijk aan de orde. Met name de apostel Petrus legt op de twee-eenheid van beide sterken nadruk. In 1 Petr. II: 4 v.v. meent hij deze eenheid zelfs breed uit. Van den Christus toch zegt hij aan de verstrooide Christenen in Klein Azië: „Tot welken komende als tot eenen levenden steen, die van de menschen wel verwerpen, maar bij God uitverkoren en dierbaar is, zoo wordt dan ook gij zelven als levende steen, gebouwd tot een geestelijk huis”, en dan laat hij er in één adem op volgen: „tot een heilig priesterdom, om geestelijke offeranden op te offeren.” En na zich aldus zelf te hebben uitgesproken, verwijst hij dan naar wat Jesaja schreef in hoofdstuk XXVIII: 16, schrijvende: „Daarom is ook vervat in de Schrift: Ik leg in Sion eenen uitersten hoeksteen, die uitverkoren en dierbaar is”. En daarop laat hij dan volgen: „Maar tot den ongeschiedene wordt gezegd: De steen dien de bouwlieden verwerpen hebben, deze is geworden tot een hoofd des hoeks en een steen des aanstoots en een rots der eijernis”. Geheel deze omwenteling, die de levende Kerk vergelijkt met een gebouw uit hoeksteen en steen saamgesteld, is dan ook aan Jesaja ontleend, bij wien we in gemelde plaats lezen: „Daarom alsoo zegt de Heere HEERE: Zie, ik leg een grondsteen in Sion, eenen beproefden steen, eenen kostelijken hoeksteen, die wel vast gegrondvest is, en ik zal het gericht stellen naar het richtsnoer, en de gerechtigheid naar het paslood”; een opmerkelijke en tekenende uitspraak, waaraan ook de apostel Paulus in Rom. IX: 33 verweest. Die gedachte van het bouwen der Kerk, nu in geestelijken zin genomen, keert dan ook gedurig terug. Zoo schreef de apostel Paulus ook in 1 Cor. III: 10 en 11: „Ik heb als een wijs bouwmeester het fundament gelegd, en een ander bouw daarop; maar een iegelijk zie toe, hoe hij daarop bouw”. Zelfs zet de apostel dan zijn beelddespraak in zooverre nog verder voort, dat hij er op wijst, hoe eenmaal in dit heerlijke gebouw de brand zal inslaan, en hoe alsdan door dien brand zal uitkomen, wat solide steen of metaal was, en wat slechts als vergankelijk hout er tusschen in was geschoven. Aldus toch gaat hij in vs. 12 voort: „Indien iemand op dit fundament bouwde goud, zilver, kostelijken steen, hout, hoestoppelen, zoo zal eens iegelijks werk openbaar worden, dewijl het door 't vuur ontdekt wordt, en hoedanig een iegelijks werk is, zal het vuur beproeven”. De Christus zelf heeft zich dan ook op dit beeld van de steenen beroepen, toen hij in Matth. XXI: 42 zich aldus uitsprak: „Hebt gij nooit gelezen in de Schriften: De steen, dien de bouwlieden verwerpen hadden, is tot een hoofd des hoeks geworden”. Een tekst daarom te interessanter, omdat de berijming van deze uitspraak in het kerkelijk gebruik inging: „De steen, dien door de tempelbouwers verachtelijk was een plaats ontzegt, is tot verheering der beschouwers, Door God ten hoofd des hoeks gelegd”.

Nu mag aangenomen, dat dit herhaaldelijk beroep op den hoeksteen vanzelf opkwam uit de aanschouwing van den tempel op Sion. De toenmalige eeredienst was tempeldienst. Het volk dat ter aanbidding opging, zag het luisterrijke gebouw voor oogen, en zoo kon het bijna niet anders of de geestelijke beelddespraak moest zich hiermee verbinden. Toch mag hier niet uitsluitend aan den beeldvorm, dien men voor oogen zag, gedacht worden. Immers, evenals de Tabernakel, had ook de Tempel op Sion een geestelijke beduidenis. En hieraan is het toe te schrijven, dat aan de afbeeldende beduidenis van den steenen tempel, ook het beeld ontleend werd voor de geestelijke actie, die in verband met het heilighoud van Gods Almacht zou uitgaan, en straks in den Christus zou belichaamd worden. Doch al is nu die steenen tempel op Sion niet gegaan, toch heerees die tempel als vanzelf in de Kerk, en wel niet in de steenen gebouwen, die voor den eeredienst gebedigd worden, doch in de gemeente zelve, die nu, op elke plaats waar ze optrad,

de verwezenlijking in zich droeg van wat eenmaal in den steenen Tempel, en zelfs reeds in den houten Tabernakel, verbeeld was. Vandaar dan ook, dat de Apostelen, zoo dikwijls ze dit thema aan de orde stellen, steeds geneigd zijn, om op de oud-Testamentische beelddespraak van den steenen tempel terug te gaan, en zulks temeer, naardien ook de Christus zelf, gelijk we aangaven, hiernaar verwezen had. Geheel dit beroep op het steenen huis uit Israels eeredienst wordt alsoo niet, en dit is 't opmerkelijke, in verband gebracht met onzen eeredienst in het kerkgebouw, maar integendeel met het geestelijk corps der geloovigen. Petrus zegt, dan ook in 1 Petr. II: 5: „Zoo wordt gij ook zelve als levende steen, gebouwd tot een geestelijk huis”, en dit lost zich dan hierin op, dat de geloovigen geëerd worden (zie vs. 8) als een heilig priesterdom, niet om 't zij duiven, 't zij kalveren, maar om geestelijke offeranden te offeren, die Gode aangenaam zijn. Er wordt alsoo vastgehouden aan de beelddespraak, die ontleend is aan den Tempeldienst des Ouden Verbonds, doch het wordt alles vergeestelijkt, en hierdoor boven den uitwendigen vorm verheven.

In verband hierna is 't van niet minder belang er op te letten, hoe de Schrift de vereniging ons voorteekent van de twee afzonderlijke bestanddelen, die de Kerk in zich droeg, toen eerst enkel uit de Joden, maar straks ook uit de Heidenen, belijders van den Christus als nieuw verschijnsel in het wereldgeheel optraden. Vooral in zijn brief aan de Kerk van Efeze legde Paulus hier nadruk op. Als Christus, zoo laat de Apostel zich in h. II: 10 uit, „zijn we Gods maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, die God voorbereid heeft, opdat wij daarin wandelen zouden”. Hij wil daarom, dat zij die eertijds Heidenen waren in het vleesch, zonder Christus, „geen hope hebbende, en zonder God in de wereld, ... thans medegebouwd zouden worden tot een woonstede Gods in den geest”. Het onderscheid viel nu eenmaal niet te loochenen, de Israëlieten hadden een openbaring ontvangen en waren door een licht bestraald, dat de Grieken en Romeinen, en in 't algemeen de Heidenen, misten. Doch thans, nu die beide elementen, de Joden en de Heidenen, op geestelijk terrein met elkander in aanraking komen, en beide elementen door de genade die in Christus is, verrijkt worden, nu valt vanzelf de scheiding die vroeger bestaan heeft, weg, en wordt die eenheid geboren, waarin de Kerk van Christus haar glorie moet zoeken. De beelddespraak van den Apostel desaan gaande blijft dan ook steeds even aangrijpend. Hij wijst er de Kerk van Efeze op, dat God de Heere hem door bijzondere openbaring een verborgenheid heeft bekend gemaakt, die de bekeerde Christenen uit zichzelf niet konden vaststellen. Zoo toch laat hij zich in Efeze III: 3 v.v. hierover uit: Er is mij een bedeling der genade door mijn God gegeven, en wel deze, „dat Hij mij door openbaring heeft bekend gemaakt een verborgenheid, welke in andere eeuwen den kinderen der menschen niet is bekend gemaakt, gelijk zij nu geopenbaard is aan zijn heilige apostelen en profeten door den Geest”. En van die verborgenheid zegt hij dan nader in vs. 6: „Namelijk dat de Heidenen medeërfgenaam zijn, en van hetzelfde lichaam, en medegenooten zijner beloften in Christus door het Evangelie”. Zelfs legt hij hierop zelf een geheel eenigen nadruk, dat hij in vs. 8 aldus vervolgt: „Mij, den allerminste van alle de heiligen, is deze genade gegeven, om ook de Heidenen zóó te verlichten, dat zij mogen verstaan, welke de gemeenschap der verborgenheid zij, die van alle eeuwen verborgen is geweest in God, opdat nu door de Kerk bekend gemaakt worde aan de overheden en de machten in den hemel de veelvuldige wijsheid God, naar het eeuwige voornemen dat Hij gemaakt heeft in Christus Jezus, onzen Heere”. Een openbaring, waarop de apostel zelf een nadruk legde, dat hij ook aan de Kerk te Colosse in schier gelijken zin schreef (zie Col. I: 26 v.v.): „De verborgenheid die verborgen is geweest van alle eeuwen en van alle geslachten, maar nu geopenbaard is aan zijne heiligen, aan wie God heeft willen bekend maken, welke zij de rijkdom der heerlijkheid van deze verborgenheid onder de Heidenen.” Ook naar Rome schreef de apostel (zie Rom. XVI: 25) dat hem gegeven was te kennen „de verborgenheid, die van de tijden der eeuwen verzwegen was geweest, maar die nu geopenbaard was geworden ... en onder de Heidenen was bekend gemaakt”. Zin en bedoeling van deze openbaring

is zelfs niet alleen, om ook de Heidenen te doen deelen in de rijkdommen der Openbaring die aan Israel was ten deel gevallen, maar zelfs gaan de bekeerden uit de Heidenen voort, gelijk het reeds in den lofzang van Simeon (zie Lukas. II: 25) uitkwam, die zong: „Een licht tot verlichting der Heidenen en tot heerlijkheid van uw volk Israel”. In Jesaja XLII: 6 stond het nog omgekeerd; eerst werd eigenaardig in het verbond des volks, en daarop eerst volgde in de tweede plaats „tot een licht der Heidenen”. Bij Simeon daarentegen is de Joodsche voorkeur reeds geweken, en hij plaatst de Heidenen op den voorgrond, om daarop eerst de Israëlitische bedeeeling te laten volgen. Deze keer in de volgorde nu is daarom zoo gewichtig, omdat in Israel de Messiaansche Openbaring nog geheel in het burgerlijke leven des volks was ingeweven, terwijl eerst na den ingang van het Evangelie in de Heidenenwereld, de Christelijke Openbaring een geheel zelfstandige positie erlangde, en dienengevolge ook de Kerk op zich zelf kwam te staan, Israels roeping droeg een geheel eigen karakter en was in een geheel eigenaardig vorm gekleed, doch gold dan ook slechts voor een tijd. Toen alles afviel, en ten slotte de Zondvloed komen moest, om de heilige roeping aan een bepaald geslacht te verbinden, verloor uiteraard de Messiaansche Openbaring haar volstrekte zelfstandigheid, en kon de Kerk niet als op zich zelf staande grootheid optreden. Ze bleef als ingewikkeld eerst in het Noachisch, straks in het Abrahamisch geslacht, en werd ten slotte in de Israëlitische bedeeeling met de existentie van een afgezonderd en op zichzelf staand volk als vereenzelvigd.

Dit moest zoo, en 't kon niet uitblijven, zoo de Kerk niet nogmaals, even als in de dagen van Noach, geheel vervallen; maar van de andere zijde was aan deze regeling der historie de schaduwkant verbonden, dat de zelfstandigheid en afgezonderdheid van de Kerk er tijdelijk door werd opgeheven. Natuurlijk bleef de Kerk wel, en ging ze ook al deze eeuwen van Abraham tot Bethlehem onafgebroken door, doch haar gang boette nu 't zelfstandig historisch verloop in. Zou de Openbaring stand houden en zich allengs volenden kunnen, dan moest ze aan de historie en aan het lot van een bepaald volk verbonden worden, en zulks wel in dien zin, dat de betekenis van dat volk juist aan die bijzondere Openbaring ontleend werd. Doch dit nu juist kon niet, of de Kerk moest een deel van haar zelfstandigheid inboeten. Vóór Noach's en met name vóór Abrahams optreden, schreef de Kerk wel van geslacht tot geslacht voort, maar zonder aan één bepaald volk gebonden te zijn, en, door den band aan dit bepaalde volk, zich bestaanszekerheid onder de volken te hebben verworven. In de lange periode van Abraham tot Noach ziet ge dan ook de Kerk almeer wegsinken, tot ten slotte slechts in één familie nog een overblijfsel aanwijsbaar bleef. En ook na Noach's verdwijning zou nogmaals hetzelfde droefte lot aan de Kerk zijn overkomen, indien niet door Abrahams roeping en het straks opkomend verband met Egypte, een eigen volk als drager der Openbaring geformeerd was. Zoo nu erlangde zeer zeker de Openbaring een zelfstandig bestand, maar niet dan ten koste van haar geestelijke vrijheid. Israel ontving nu de Openbaring, en sinds was de Openbaring blootgesteld aan al de stooten, die Israel als volk zelf onderging. De Kerk boette haar eigen wezen voor een niet gering deel in. En hieraan kon geen einde komen dan door de verschijning van den Christus, een verschijning die ten slotte de zelfstandigheid der Kerk herwon, toen de band aan de Kerk van Israel wegviel, en de apostel Paulus jubelen kon over de verborgenheid, dat nu de Heidenen, d.w.z. niet één bepaald volk, maar alle volken der aarde, en alzo de geheele wereld, het terrein werden dat zich voor de rechtstreeksche ontwikkeling van den geestelijken bloei der Kerk ontsloot.

Zoодоende voegde zich bij de twee vaste gegevens van de wereldkerk, nog een derde bij, waarop niet minder ernstig moet gelet. Waar onder Israel de Kerk almeer haar eigenaardig karakter inboet, herwon ze dit thans, nu ze, na aanvankelijk eeniglijk uit Israel te zijn opgekomen, zich almeer van Israel afscheidde en zich een zelfstandige positie te midden van het groote wereldleven zag toegewezen. Hierbij echter kwam het niet eeniglijk meer aan op de onderscheiding tusschen organisme en instituut, maar voegde zich er een derde noodzakelijk gegeven bij, dat als van zelf uitkwam in de onderscheiding van de onder-

scheiden Kerken, gelijk deze in de onderscheiden volken een eigen karakter erlangden. Eenvormigheid was niet de nieuwe toestand van het kerkelijk leven, waarop moest worden aangestuurd. Te midden was die eenvormigheid uiteraard op geen manier geweest, zoolang de Kerk, zonder zelfstandig bestaan, in het Israëlitische volkenleven was opgenomen. Toen toch beheerschte niet de Kerk den Staat, maar het civiele Staatsleven de positie van de Kerk. Zoodra daarentegen Israels roeping voleind was, en de Christus het heil voor de wereld verwierf, kon het niet anders, of er moest schier tegelijkertijd tweemaal gebeuren, eenzijdig, dat Israel inzonk en als drager van de Kerke Gods wegviel, en dat ten tweede wat dusver tot dit één volk van Israel beperkt was gebleven, al nu in het groote volkenleven der geheele wereld indrong, en zich in dit alzijdige volkenleven als een geheel zelfstandige macht openbaarde.

Alleen maar, hietoe bepaalde zich de roeping der Kerk van Christus voor de toekomst en de Voleinding niet. Dan toch zou de Kerk niet meer in de onderscheidene volken een eigen territorium innemen, maar ten slotte alle volken vervangen. Met alle beslistheid toch wordt ons in de Openbaring voorged, dat ten slotte al wat niet tot de Kerk van Christus behoort, zich vijandig tegen die Kerk zal overstellen, en in 't eind zal afgescheiden worden en ten verderve overgegeven, om uitsluitend over te laten dat deel der menscheit, dat Christus toe zal behooren. Dat zijn dan wel de uitverkorenen, doch uitverkorenen die volstrekt niet eeniglijk hun volzaligheid tengaan, maar tegelijk een geheel andere roeping zullen vervullen. Deze geredde en ter zaligheid ingeleide uitverkorenen zullen dan toch op geheel eigenaardige wijze de nieuwe menscheit vertegenwoordigen. Nevens deze gezaligden zal er geen sprake wezen van een ander deel der menscheit, dat het oude leven, dat haar eigen was, voortzet. Veeleer zou al wat tot dit oude eigen leven der volken behoorde, geheel zijn afgesneden en wegzinken in 't verderf. In verband hierna echter mag het nu geenszins voorgesteld, alsof alsdan de overige menscheit, ook wat haar formatie betreft, op zou houden te bestaan, om eeniglijk een Kerk van biddende eenlingen over te doen blijven. De menscheit als zoodanig toch gaat niet te loor, en wat we in een vorig artikel ontwikkelden over het voortbestaan der wereld, moet thans zeer in het bijzonder ook op de volken worden toegepast. Het gaat hier om het menscheit geslacht, dat zijn grondtype in de oorspronkelijke schepping heeft ontvangen, en dit grondtype bestaat hierin, dat er niet slechts een optelsom van gelijksoortige individuen, door alle eeuwen heen, zich zelf gelijk zou blijven, maar dat er, evenals in de plantenwereld en in de dierenwereld, een eendelooze verscheidenheid zich zou ontwikkelen, die, in gestadig nieuwe vorm, altoos wel hetzelfde grondtype zou doen voortbestaan, maar die tevens aldoor dit steeds zich zelf gelijk blijvende grondtype, in al rijkere variatie zou doen uitkomen.

Aan deze onloochenbare waarheid werd reeds voor bijna een halve eeuw uitdrukking door mij gegeven, toen de kleine studie verscheen over de *Eenvormigheid als vloek van het moderne leven*. Dit was in 1869, en sinds was het steeds mijn toelief, om de veelzijdigheid en veelvormigheid van het menscheit leven, gelijk dit in zijn eersten oorsprong door God geordend was, in steeds helderder licht te doen uitkomen. De moeilijkheid, die zich bij het aandrigen hierop bij de Voleinding, te dezen aanzien steeds voordeed, bestond echter hierin, dat het leven van Christus' Kerk zich in de tegenwoordige bedeeeling steeds meer van het volkenleven moest losmaken, en dat dan toch in 't eind geheel het rijke volkenleven zich in die Kerk moest openbaren. En zoo toch zal het worden moeten. De Kerk van Christus dringt allerwegen in het leven der volken in, en moet tegenover het leven van deze volken, in besluiten zin haar zelfstandigheid weten te handhaven; doch gaat eenmaal het einde in, dan zal aan alle volkenleven voor altoos een einde worden gemaakt, en zal er ten slotte niet anders dan de Kerk van Christus overblijven. In de volzaligheid die onder den nieuwen hemel zich eenmaal op de nieuwe aarde ontplooi zal, zal niets van het nu heerscheende burgerlijke en politieke en oeconomische leven overblijven. Dat alles gaat ten gronde, houdt op te bestaan en verdwijnt. Doch daarom mag nimmer beweerd, dat er alsdan niet anders dan gezaligde individuen zouden overblijven. Wat alsdan over moet blijven, om op

de nieuwe aarde het zooveel rijkere leven te doen ontwikkelen, kan niet enkel een groote menigte van individuen wezen, maar moet zich opnieuwe ontplooi in een samenstel van volken en natien en talen, gelijk het in de Apocalypse ons zoo stellig en zoo duidelijk voorzegt wordt.

Deze gedachte lag uiteraard reeds opgesloten in de belijdenis, dat in de Voleinding het leven der wereld zich vernieuwen zou, doch hier neemt deze gedachte toch een nog rijkere vorm aan. Nu toch komt 't tot de heerlijke belijdenis, dat het plan en bestel Gods, dat aan de oorspronkelijke schepping van onze menscheit ten grondslag lag, niet te loor gaat, maar in het eeuwige rijk van de nieuwe aarde onder den nieuwen hemel wordt overgebracht. Vergelijken bij de oorspronkelijke schepping zal de herschepping, die in de Voleinding komt, niet armer, maar rijker wezen. De veelzijdige verscheidenheid, die zich in de oorspronkelijke schepping aankondigde, zal niet te niet worden gedaan, doch veeleer in nog rijker veelsoortigheid opbloeien. En daar nu de menscheit, krachtens haar oorspronkelijk ingeschapen rijkdom, zou opbloeien in een veelheid van stammen en geslachten, die zich straks als volken organiseerden, kan het niet anders of geheel hetzelfde, maar op nog rijkere wijze, zal zich openbaren als de nieuwe orde van zaken na de Voleinding ingaat. Ook dan zal er niet enkel zijn een ontelbare menigte, van uitverkorenen individuen, maar ook dan zal zich die rijke verscheidenheid openbaren, die van den aanvang der Schepping af door God aan het type van onze menscheit saamleving is ingeprent. In het algemeen genomen mag gezegd, dat er in de Engelenwereld van zulk een rijke veelsoortigheid geen sprake is, ook al gaat 't niet aan, gelijk velen willen, om alle Engelen voor identiek te verklaren. Satan was ook een engel, en heel de Openbaring toont ons, dat Satan een veel rijker en machtiger geest was dan zijn demonen. Ten aanzien van de engelen echter zijn we over den graad van deze verschillen niet nader ingelicht. Doch wel zijn we dit ten aanzien van de kinderen der menschen. Van hen weten we, dat ze even als de planten en de dieren in rijke veelsoortigheid zich onderscheiden, en dat deze alzijdige veelsoortigheid zich in de splitsing der geslachten, stammen en volken gereali-seerd heeft.

Niet, dit behoeft wel nauwelijks opgemerkt, dat de volken gelijk ze nu gesplitst en gespleten zijn, de vaste grondtypen vertegenwoordigen, waarin naar Gods bestel zich de geslachten, stammen en volken duurzaam moeten verdeelen, om den vollen rijkdom der Schepping in het licht te doen treden. Nog pas bleek bij de uiteenvalling van de Oostenrijk-Hongaarsche Monarchie, hoe gekunsteld en onnatuurlijk die volkenverbinding thans almeer worden kon. Op de nieuwe aarde zal hiervan natuurlijk geen sprake wezen, en alle verscheidenheid der volken, stammen en geslachten zal dan zuiverlijk de grenzen volgen, die God voor de indeeling der menscheit besteld heeft.

Doch dit staat dan toch vast, dat op 't oogenblik, waarop de overige wereld wegzinkt, en er niets anders dan de Kerk der verkorenen en verlost zal overblijven, in die alsdan op de nieuwe aarde optredende menscheit, het door God bij de Schepping ingestelde samenstel van volken, stammen en geslachten, doch nu in geheel zuivere onderscheiding, te voorschijn zal treden. De Kerk houdt dan op Kerk te zijn, want de Kerk was een afzondering van geheel de menscheit. Dan echter zal geheel de menscheit uit niet anders bestaan dan uit hetgeen tot de Kerk van Christus behoorde, en niet slechts in naam aan die Kerk was toegevoegd, maar met het wezen der Kerk uitmaakte. De door God verkorenen, die alsdan, uit alle eeuwen her, de nieuwe menscheit op de nieuwe aarde zullen uitmaken, zullen in dit eenig oogenblik, en dan voor immer, dat rijke organisme van één in volken en stammen ingedeeld menscheit geslacht uitmaken, waarin nog schitterender dan ooit de bloei van heel de wereld in haar harmonische veelsoortigheid zal uitkomen. Hierom nu was het niet genoeg om van organisme en instituut te gewagen. Deze onderscheiding toch geldt eeniglijk voor de plaatselijke Kerk in 't heden. En zoo kon het dan ook niet volstaan, om te wijzen op de eenheid der wereld, die na het wegvallen der zondige wereld zou aanschouwd worden, maar moest bovendien opzettelijk de aandacht onzer lezers op het feit gevestigd, dat op de nieuwe aarde, die door de Voleinding onder den nieuwen hemel zou verschijnen, de aloude organische indeeling van de eerste Schep-

ping in geslachten, stammen en volkeren geenszins zou uithijven, maar zich op nieuw zou vertoonen, doch nu in volcinden en duurzamen vorm, en zulks wel met een rijkdom die voor alle rijken der natuur, en zoo ook voor de wereld der menschenkin- deren, alles overtreffen zou, wat in deze be- deeling zelfs in het oorspronkelijke Paradijs aanschouwd was.

Dr. A. K.

„Om den Heere na te wandelen“.

De koning nu stond aan den pilaar, en maakte een verbond voor des Heeren aangezicht, om den Heere na te wandelen, en zijne geboden, en zijne ge- teugenis, en zijne inzettingen met ganser harte en met ganser ziele te houden, be- vestigende de woorden des verbonds, die in dit boek geschre- ven zijn. En het gansche volk stond in dit verbond.

2 Kon. XXIII : 3.

„Het nawandelen des Heeren“, is 't beeld ontleend aan de kinderen, die door een hun onbekende straat trekkend, niet zelf hun weg bepalen, maar achter hun vader, die voorgaat, volgen, om, saam, met hem, veilig en behouden de plaats hunner bestemming aan te komen. Deze beeldspraak vindt thans weinig toepas- sing meer. Immers zelfs de jongere kinderen kennen zelden den weg, dien ze te volgen hebben, en gevoelen aan leiding geen behoefte meer. Doch heel anders was het in de dagen van Josia. De kinderen moesten toen de jongeren voorgaan op den weg, dien ze te gaan hadden. En zoo was het volstrekt niet alleen in Josia's dagen. In de Middeleeuwen duurde gelijke toestand zelfs in Europa voort. Steeds had men behoefte aan een gids en leidman die vooring, en, van plaats tot plaats trekkend, had men, althans in het vreemde land, steeds behoefte aan een kenner van den weg, die meeding en vooring. Op allen weg kon onraad en gevaar dreigen, men kon verdoelen en het rechte pad verlaten. En dan alleen wandelde men stil en rustig van plaats tot plaats, zoo men wist een gids bij zich te hebben, die den weg kende, waar we heen moesten, en die ons veilig en zeker op den weg geleidde.

De gedachte hiervan nu past de Schrift ook op ons gaan langs den levensweg toe, en op dien levensweg is het dan de Heere die ons voorgaat en veilig geleidt, terwijl wij dan achter onzen God aanwandelen, en zoo 't doel bereiken van onzen gang door het leven. De rijke indrukking hiervan is, dat we niet anders hebben te doen, dan den Heere na te wandelen. Hij gaat ons dan voor en Zijn schreden wijzen ons dan den weg aan, waarop we volgen zullen. Zóó echter, dat we op den weg zullen nauwelijks letten of merken, maar eeniglijk met het zielsog staren op den Heere die ons voorgaat, om aldus veilig den eindpaal te bereiken, waar ons pad heen moet leiden.

Sterk sprekend is hier vooral dat *wandelen*. In wandelen ligt het denkbeeld van rust en kalme. Wie er zoo aan toe is, dat hij niet loopt of draaft, maar wandelen mag, gaat rustig van schrede tot schrede voort, geniet van 't schoon der natuur waardoor hij zich heenbeweegt, en voelt zijn gewaarwordingen en gedachten stil en rustig onder het wandelen in zich voortwerken.

Wandelen met den Heere onzen God drukt alzoo uit, dat we in volledig vertrouwen op onzen Herder en Leidman afgaan, op Hem onze gedachten richten, en alle zorg voor het kiezen van den juiste weg, en zoo ook voor het zijwaarts afslaan van den weg, waar afgeslagen moet worden, geheel aan onzen Leidman en Gids overlaten, zelve daar nauwelijks op denken, en zelfs bij het doorsnijden van de gevaarlijkste keerpunten van den weg, geen oogenblik van angst of zorg kennen, omdat we in volkomen ver- trouwen op onzen Leidman afgaan. Bij berg- tochten doorleest de bergstijger nu nog gelijke gewaarwordingen. Hij gaat dan niet alleen, maar neemt een gids met zich en in dien gids stelt hij zoo volledig vertrouwen, dat hij de gevaar- lijke punten geheel veilig doorkomt, zonder ook maar een zweem van bezorgdheid in zich te voelen opkomen. Zoo wordt 't dan op die bergen een *wandelen* in stille genieting en de gids bant alle zorg uit 't hart.

En juist zóó nu is 't ook op ons levenspad. Ook op dit levenspad ontsluiten zich op elk punt schier doolwegen, die ons oorzak van jammer konden worden. Immers God de Heere alleen kent ook voor ons persoonlijk leven het juiste pad, dat we te bewandelen hebben. En zij 't al, dat ouders en vrienden en eigen onderzoek ons hierbij ten deele hulpe kunnen bieden, in dieper zin genomen, is toch de keuze waarvoor het leven ons telkens plaatst, in haar verstrekkende gevolgen alleen Gode bekend, en kan er van een stil en rustig *voortwandelen* alleen sprake voor ons zijn, indien we *wandelen* mogen onder de leiding van onzen God.

Van de leidslieden die we in onze ouders en vrienden bezitten, is hier dan ook van zelf geen sprake. Er wordt hier niet gedoeld op de keuze van den weg noch op de kleine ongelukken van ons dagelijksch leven, waarvoor de raad en voor- lichting van anderen van jaren ons gedurig te stade komt. Er wordt hier eeniglijk gedoeld op de groote *lebenskeuzen*, waarvoor we zoo herhaaldelijk geplaatst worden. Levenskeuzen, die vaak niet anders dan aan een enkele schrede naar rechts of naar links hangen, doch die, is die ééne schrede eenmaal gezet, beslissen over geheel onze verdere levens toekomst. Denk, om op dit ééne slechts te wijzen, aan de belofte van huwelijks- trouw die vaak in een onbezonnen oogenblik gegeven wordt. Niet anders is het bij de keuze van ons levensberoep. En soms zelfs komen we in nog dieper zin voor zulk een levenskeuze te staan, als 't gaat om de *reinheid* van ons hart, en om 't afkeren van onze ziel van een redelijk gif dat bij ons in wil sluipen. Het nemen van al zulke beslissingen voor heel ons leven brengt ons gestadig in het pijnlijkst gevaar, zoo we er niet in slaagden om onzen God tot den Leidman onzes levens te doen worden.

Niet, versta dit wel, om op een gegeven oogenblik, als de angst van een pijnlijke levens- keuze ons bekruip, op de knieën te vallen, en licht van Boven in te roepen. Ook dat kan nog voorreker, doch het is niet de rustige ziels- toestand, waarop hier gedoeld wordt. Zóó ge- nomen toch genden we ons aan een keuze van onzen eigen weg, om alleen in een oogenblik van bijzondere spanning, of van dreigend gevaar, 't

licht bij onzen God te zoeken, terwijl wat hief bedoeld wordt, getuigt van een gerestdispositie die heel ons zieleleven nabij God doet ver- keeren, en niet slechts een enkel maal, doch veelvuldig gestadig en vanzelf ons doet rusten in de leiding die van onzen God op ons leven uitgaat.

Er spreekt zich in dat *nawandelen* van den Heere, zoo zalig de gemoedsgewaarwording uit, dat 't met zijn God verkeeren, de gewone, de normale gesteldheid van ons hart is, en die daarom niet kan doelen op wat we een enkel maal bij dreigenden nood durven wagen, maar diét op de gestadige gesteldheid van ons innerlijk zieleleven. Zal ons leven metterdaad, niet slechts een enkel maal in buitengewoon nood, maar bestendig en gestadig een wandelen achter onzen God zijn, dan moet ons zielsog steeds op Hem zien, gelijk Hij voor ons uitgaat, en onze schreden richt op 't einddoel, dat Hij voor ons bestemd heeft.

Dat wandelen achter onzen God is ondenkbaar als *uittovering*. Het moet een *gestadige* ziels- bevinding zijn, dat onze God voor ons uitgaat, dat we aan Hem alle beschikking over den weg kunnen overlaten, en dat we op niet anders dan op dit ééne hebben te merken, dat we Hem, onzen trouwen Vader, geen oogenblik uit het oog verliezen, en niet, nu en dan, onze eigen keuze van den weg tusschen Zijn plan pogen in te schuiven, doch dat we steeds en bestendig, tot zelfs in de hachelijkste oogenblikken van ons leven, alle vrees en alle benauwdheid bannen, en met volle gerustheid Hem die ons voorgaat, van schrede tot schrede volgen.

Niet op een incidentele, maar op een duur- zame gemeenschap met den Heilige komt 't dan ook aan. Ge vindt daarom dit stille, rustige Godsvertrouwen gemeenlijk meer bij de vrouw dan bij den zelf vaak alles beslissenden man. Ja, zelfs soms meer bij een kind dan bij wie volwassen is. Wie wandelen zal achter zijn Lotsbeschikker, moet de kunst van het zich overgeven verstaan. Immers om met den Heere te wandelen, moet uw zelfvergeving aan uw God een volstrekte zijn.

Dr. A. K.

1) In de Meditatie „Uw volk en de schapen Uwer weide“ sloop een stultende vergissing in, die hier- mede verbeterd zijn moge. Het stond er alsof Abel de landbouwer was en Kain de schaapherder, wat, gelijk Gen. 4 : 2b toont, er juist omgekeerd had moeten staan.

Amsterdam, 14 Februari 1919.

Naast onze Belijdenis en Liturgie vraagt in de derde plaats onze Kerkenorde de aandacht.

Dat onze Kerkenorde, die het laatst op de Synode van Dordt in 1618 en 1619 herzien en vastgesteld was, meer nog dan onze Confessie en Catechismus, meer nog ook dan onze Liturgische formulieren en onze Palmberijming een herziening be- hoefde, sprak wel vanzelf. Onze Kerken- ordening ging voor een goed deel van de gedachte uit, dat men te doen had met een Christelijke Overheid, die professie deed van de Gereformeerde religie en aan wie daarom een zeker zins circa sacra kan wor- den toegekend. Al hebben we hier in Nederland gelukkig nooit, zoals in Duitsch- land en Engeland, een *staatskerk* in eigen- lijken zin gehad, d.w.z. een Kerk, die door de Overheid als de enige wettige erkend, maar dan ook tegelijk door haar bestuurd en geregeerd werd, zoodat de Overheid des lands tegelijk de regeringsmacht in de Kerk uitoefende, toch was er wel een zeer nauwe band tusschen de Overheid en de Kerk, die niet alleen daarin uitkwam, dat de Overheid, al toerekenend zij de „veeten“, alleen aan de Gereformeerde Kerken de publieke uitoefening van haar eredienst toestond, maar de Kerkgebouwen en Kerkengoederen toevoegde en alleen haar predikanten uit de inkomsten der geestelijke goederen salarierde, maar ook dat de Kerk, zij het dan al bij wijze van compromis, aan de Overheid tal van voorrechten schonk, waardoor zij op het kerkelijke leven invloed kon oefenen, zoodat het recht van appro- batie bij de verkiezing van ambtsdragers, het bijwonen van kerkelijke vergaderingen door „politieke commissarissen“ en het goedkeuren van de Kerkenorde om deze kracht van wet te verleenen. In hoeverre onze vaders door deze concessies aan de Overheid te ver zijn gegaan en daardoor de vrije ontwikkeling van het kerkelijk leven aan banden hebben gelegd, behoeft hier wel niet uiteengezet te worden. Nog pas bij de herdenking van het driehonderd- jarig gedachtenfeest der Dordtsche Synode is op het smadelijke feit gewezen, dat de Overheid na de Dordtsche Synode het bijeenkomen van een Generale Synode onzer Kerken stelselmatig verhindert heeft en de eenheid onzer vaderlandsche Kerken daardoor niet tot uiting kon komen. Heel de inzinking van ons kerkelijk leven, na het hoogtepunt op de Dordtsche Synode bereikt, het opkomen van allerlei kettersen en afwijkende meeningen, zonder dat er een Synode was om daarover uitspraak te doen; de verstijving en wegsterfing van het Gereformeerde leven, is voor een groot deel aan dien Overheidsinvloed op onze Kerken te wijten geweest. De eerepositie van de „heerschende Kerk“ in Nederland te zijn, hebben onze Kerken duur genoeg betaald, doordat zij hare vrijheid en zelf- standigheid hebben ingeboet. Wie naar deze „grondten eeuw“ terug verlangt en dweept met de wederherstelling van de Gereformeerde Kerken in deze bevoor- rechtte positie, toont van de geschiedenis onzer vaderlandsche Kerk al zeer weinig te weten. We kunnen niet dankbaar genoeg wezen, dat we van dit vergulde juk ont- slagen zijn en als vrije Kerk in een vrijen Staat ons onbelemmerd ontwikkelen kunnen naar den eisch van ons eigen Calvinistisch beginsel.

Dat onze Kerken, zoodra ze bevrjld waren van het staatscraatuur van Koning Willem I, dat niet anders dan de wettige consequentie was van wat de Libertijnsche- renten uit de 16e en 17e eeuw wilden, dan ook terstond de Kerkenorde van Dordt, waartoe ze nu weerkeerden, in dit opzicht aan een grondige herziening onderworpen

hebben, spreekt wel van zelf. Reeds de praktische onmogelijkheid dwong ons om de Kerkenorde op tal van punten buiten werking te stellen. Hoe zou men thans bij de Overheid aankloppen om de approbatie bij de beroeping van een predikant, waar de Overheid beslist weigerde met kerkelijke zaken zich in te laten? Hoe kan men nog den eisch stellen, dat de Professoren in de Theologie aan de Staatsuniversiteiten en de Schoolmeesters op de publieke scholen de Belijdenisschriften te onderteekenen hadden? Welke Kerk zou er aan denken bij de Overheid te verzoeken, dat uit de publieke kas (ex bonis publicis) studenten in de Theologie zouden onderhouden wor- den? Welke Kerkeraad, Classis of Synode zou aan politieke commissarissen, door de Overheid afgevaardigd, toelating hebben verleend? De geheel veranderde positie van Kerk en Staat noodzaakte onze Ker- ken wel van zelf, om al dergelijke bepalingen uit de Kerkenorde te verwijderen of buiten werking te stellen. Hier dwong het leven zelf de Kerken, om het huis, waarin zij wonen gingen, om te bouwen.

Toch was het niet alleen de geheel ver- anderde verhouding van Staat en Kerk, die tot ombouw dringt, maar evenzeer de wijziging, die het kerkelijk leven zelf in dezen tijd ondergaan had. Tal van be- palingen, in onze Kerkenorde opgenomen, stonden in verband met gebruiken uit de dagen onzer vaders, die thans nergens meer in acht werden genomen, zoodat de boekencensuur, het houden van „Avond- gebeden“ in de Kerken, het vieren van den dag van Christus besnijdenis enz., en het ging niet aan, deze bepalingen in de Kerkenorde te handhaven, waar niet één Kerk er zich meer aan hield. Op de Synode te Utrecht in 1905 is dan ook een generale revisie onzer Kerkenorde tot stand ge- komen, waarbij, zij het dan ook met grote behoedzaamheid en voorzichtigheid, gepoogd is de Kerkenorde meer in overeenstemming te brengen met hetgeen in onze dagen de algemeene usantie onzer Kerken geworden was. Een Kerkenorde mag geen doode letter worden, een eerbiedwaardig archief- stuk, uit pietelt in stand gehouden, maar waaraan in de praktijk niemand zich meer stoort. Dan zou de bandeloosheid en wille- keur in de hand worden gewerkt, want als men aan het eene artikel zich niet meer te houden heeft, waarom dan wel aan het andere?

Maar hoe dankbaar we ook voor deze herziening van onze Kerkenorde zijn, toch kan zeker niet gezegd worden, dat deze eerste herziening ons gebracht heeft, waar we zijn moeten. Op onze vroegere nationale Synodes is telkenmale de Kerkenorde her- zien en gewijzigd geworden, doordat men de besluiten der Synodes, die van algeme- nen belang waren, in de Kerkenorde opnam, of de artikelen, waarop deze be- sluiten betrekking hadden, wijzigde. Thans laat men de Kerkenorde intact, maar be- helpt er zich nade, dat enkele goedwillige predikanten telkens de Kerkenorde op- nieuw uitgeven, en bij elk artikel de nieuwe besluiten der Synodes voegen. Zulk een arbeid echter draagt geen officieel karakter; er sluipen meermalen vergissingen in, en waar de Kerken gewoon- lijk niet de besluiten der Synodes zelf nazien, maar zich met zulk een kerkelijk handboekje behelpen, worden ze daardoor op een dwaalspoor geleid. Gewichtige be- sluiten door de Synodes genomen en die een generaal karakter dragen, behooren in de Kerkenorde zelf te worden opgenomen, zoodat het oudtijds steeds het gebruik was, en dan op last der Synode te worden uit- gegeven, zoodat iedere Kerk kan weten, aan welke regelen zij zich te houden heeft. Het is toch ondoenlijk voor de Kerkeraaden, in de acta der Synodes deze bepalingen zelf na te gaan, en vooral wanneer ons kerkelijk leven regelmatig voortgaat en telken drie jaren een Synode gehouden wordt, zouden ten slotte maar zeer weinigen meer weten, welke rechtsregelen in onze Kerken gelden. Het is voor een gezonde ontwikkeling van het Gereformeerde leven bovenal noodig, dat het *geldende recht* zoo duidelijk, klaar en eenvoudig in de Kerken- orde is samengevat, dat iedere Kerkeraad weet, waaraan hij zich te houden heeft en niet alleen enkele in deze Synodale beslu- ten geconifice predikanten in staat zijn uit te maken, wat het onder ons geldende recht is. Anders krijgen we denzelfden toestand als in de Roomsche en de Hervormde Kerk, waar het jus canonicum, het kerkelij- ke recht, zoo uitgebreid is geworden, dat slechts enkelen, die er in thuis zijn door een levenslange studie, den weg in deze bepalingen weten te vinden.

Natuurlijk behoeft ook hier aan de grond- slagen van hetgeen in onze Kerkenorde is vastgesteld, niet geraakt te worden. Die grondslagen zijn aan Gods Woord ontleend, dragen geen tijdelijk maar een blijvend karakter en hebben met de wisse- lende der tijden niets te maken. Maar wel zijn er tal van praktische vraagstukken, die geen fundamentele beginselen raken en die om een andere oplossing vragen dan onze vaders daaraan gegeven hebben. Op enkele dezer vraagstukken zullen we een volgend maal wijzen.

Waar we thans alleen tegen wilden op- komen, was tegen de „versteening“, die onze Kerkenorde bedreigt. Zoodanig onze Belijdenis geen petrefact mag worden, maar winste heeft te doen met de leiding des Heiligen Geestes, die steeds dieper inzicht in de geopenbaarde waarheid ons gunt, zoo heeft ook de Kerkenorde zich aan te passen aan het kerkelijk leven van onzen tijd. Ze moet geen keurslijf zijn, dat het leven der Kerken aan banden legt, maar een soepel klerd, dat ons vrijheid van nieuwe ontwikkeling gunt, mits deze ont- wikkeling in overeenstemming is met ons Gereformerd karakter en met de beginselen van Gods Woord.

De vrouwen-emancipatie.

Dat de machtige beweging, die thans onder alle volkeren zich gelden doet, om de vrouw te verheffen, ook op Christelijk gebied haar invloed doet gelden, is een verschijnsel, dat op zich zelf zeker niet af- keuren valt. Met dankbaarheid en blijdschap zien we het dan ook, dat Christendenkers de vragen, die deze vrouwenbeweging aan de orde stelt, onder de oogen zien en op deze vragen een antwoord trachten te geven. Zelfs wat het kerkelijk leven aangaat, stelt deze vrouwenbeweging ons voor de ernstige vraag, of de gaven en talenten, die God de Heere aan de vrouw schonk, inzonder- heid voor den dienst der barmhartigheid, wel genoegzaam tot hun recht zijn gekomen.

Het is tot op zekere hoogte met deze vrouwenbeweging als met het socialisme. Hoezeer we ook de verkeerde beginselen, waarvan het socialisme uitgaat, te bestrijden hebben, toch heeft het socialisme ons de oogen geopend voor menigen misstand in het sociale leven, en het zou dwaas wezen, voor de juistheid dezer kritiek van het socialisme de oogen te sluiten; veel eer is het de roeping van elk Christen om te toonen, dat we even diep als de socialist en voor deze nooden der arbeiders voelen, en pogen willen om hun recht te laten weder- varen in elken billijken eisch. En zoo ook hebben we, omdat achter deze vrouwen- beweging dikwijls zeer verkeerde beginselen schuilen, toch het oog niet te sluiten voor hetgeen ook in deze vrouwenbeweging goed en rechtvaardig is, en op te komen voor elken rechtvaardigen eisch, dien deze vrouwen- beweging stelt.

Alleen dient bij zulk een opkomende beweging, die zoo licht de geesten mee- sleept die voeling houden met wat er om- gaat in onzen tijd, wel scherp toezicht te worden gehouden, dat ons beginsel zuiver worde bewaard. Het Christen-socialisme, dat onder den schijn van Christendom en socialisme te verzoeken, in den grond niet anders doet, dan het Christendom prijs geven en met vlag en wimpel naar het socialisme overloopen, is in dit opzicht wel een baken in zee.

Het is daarom, dat we meenen met ernst er tegen te moeten opkomen, wanneer de voorstanders dezer Christelijke vrouwen- beweging thans komen om ons te zeggen, dat naar de oorspronkelijke Scheppingsordi- nantie man en vrouw wel niet gelijk, maar dan toch gelijkwaardig waren; dat enkel als gevolg van den val in zonde de vrouw een minderwaardige positie heeft gekregen en dat Christus nu gekomen is om deze straf over de vrouw weg te nemen en haar weer als gelijkwaardige naast den man te stellen.

Er schuilt in deze bewering, die thans de geesten bekoort, natuurlijk een element van waarheid. Zoodanig eerst na den val tot den man gezegd is, dat hij in het zwet zijns aanschijns brood zou eten, zoo is ook als straf over de vrouw uitgesproken, dat zij met smart kinderen zou baren en dat haar begeerte tot den man zou wezen en hij over haar heerschappij zou hebben (Gen. 3 : 16). En al is deze vloek zeker nooit geheel weg te nemen, evenmin van den man als van de vrouw, toch danken wij aan de genade van Christus, dat deze vloek getempert is. Voor den man, die arbeid, trachten wij 't zwet des aanschijns minder te maken; voor de vrouw, die een kindeke ter wereld zal brengen, haar smarten te lenigen, en zoo ook moet de heerschappij, die aan den man om der zonde wil over de vrouw in het huwelijk geschonken is, in een Christelijk gezin een zoo zacht juk wezen, dat de vrouw het nooit als tyrannie zal ondervinden. Het is de menscheijke zonde, die dezen vloek voor den arbeider en de vrouw zoo verward heeft. Het is de genade van Christus, die dezen vloek tempert en verlicht.

Maar ook hierbij dient men toch reeds zeer voorzichtig te wezen met de voor- stelling, alsof deze gevolgen van de zonde door Christus' komst geheel zouden te niet gedaan zijn. Ook de Overheid is om der zonde wil over ons ingesteld, zoodanig onze Belijdenis zegt. Maar wie op grond, dat Christus ons vrijmaakt, beweren zou, dat een Christen nu niet meer aan de Overheid onderworpen zou zijn, gaat lijnrecht tegen de Schrift in, want de Apostel leert ons, dat de Overheid, zij het dan al om der zonde wil, door God over ons gesteld is en wij daarom aan dit Overheidsgezag ons te onderwerpen hebben. In een Christe- lijk land mogen we tegen alle tyrannie der Overheid opkomen; het Christelijk beginsel zelf zal ons dingen om voor de volks- rechten en volksoverheden op te komen; maar het Overheidsgezag zelf is door Christus niet weggenomen. Zoolang we nog op deze zondige aarde wonen, blijft het Overheidsgezag gehandhaafd. En zoo is het ook met het gezag van den man, dat om der zonde wil in het gezin is in- gesteld. Het Nieuwe Testament neemt dit gezag nergens weg, maar handhaaft den eisch: gij vrouwen, zijt uw eigen mannen onderdanig, gelijk Sara aan Abraham ge- hoorzaam is geweest, hem noemende „heer“ (1 Petrus 3 : 1-6).

Zelfs kan niet eens gezegd worden, dat deze positie van de vrouw alleen het gevolg is van de zonde. In het Scheppingsver- haal zelf lezen we, dat God eerst den man schiep en pas daarna de vrouw „tot een hulpe, die als tegenover hem zou zijn“ (Gen. 2 : 18). In 1 Cor. 11, waar de Apostel zeer breed over dit vraagstuk handelt, wijst hij dan ook uitdrukkelijk op deze Scheppingsordantie terug, om te bewijzen, dat evenals Christus het hoofd is van den man, zoo ook de man het hoofd is van de vrouw. „Want de man is niet geschapen om de vrouw, maar de vrouw om den man“. De man heeft dan ook „het beeld en de heerlijkheid Gods“, maar de vrouw „de heerlijkheid des mans“. En evenzo waar de Apostel in 1 Tim. 2 : 12 de vrouw niet

toestaat te leeren in de gemeente, wijst de Apostel wederom naar de Scheppings- ordantie terug; want Adam is eerst ge- maakt, daarna Eva“. En in het schoonste hoofdstuk, dat over het Christelijk-huwelijk is geschreven, Efese 5, zegt de Apostel, dat de verborgenheid van het huwelijk groot is, omdat daarin ligt afgebeeld de verhou- ding van Christus en de gemeente. Reeds in de schepping van man en vrouw en in de verbinding van beiden door het huwe- lijk heeft God de Heere ons een beeld willen geven van de innige verbinding, maar ook van de wederzijdsche verhouding van man en vrouw; daarom heet het, dat de man het hoofd is der vrouw, gelijk ook Christus het Hoofd is der gemeente.

Naar deze verhouding genomen nu kan niet gezegd, dat man en vrouw gelijkwaardig zijn, evenmin als Christus en de gemeente gelijkwaardig zijn. Ze waren het niet in de Scheppingsordantie, want ook toen was de man reeds geteld tot hoofd van de vrouw. En ze kunnen het ook niet worden door Christus, want Hij heeft in zijn eigen verhouding tot de gemeente ons geleerd, hoe de verhouding tusschen man en vrouw behoort te wezen.

Er is, dit zal geen Christen ontkennen, een gelijkheid tusschen man en vrouw. Beiden zijn naar Gods beeld en gelijkenis geschapen; beiden zijn kinderen van God, zijn zonen en zijn dochteren; beiden worden volkomen gelijk in de verlossing van Christus opgenomen, want in Hem is geen man noch vrouw; beiden zijn erfgenaam van dezelfde zaligheid, en in godsvrucht heeft menige vrouw den man overtroffen. Maar het woord „gelijkwaardig“ schijnt ons voor de verhouding van het aardsche leven niet gelukkig gekozen. En in geen geval gaat het aan, het verschil in positie, dat de Schrift ons zoo duidelijk leert tusschen man en vrouw, niet alleen als gevolg van den val, maar reeds in de Scheppings- ordantie te ontkennen.

Dat het verschil ook op kerkelijk gebied daarom beslist gehandhaafd moet worden, spreekt wel van zelf. Wat de Apostel in 1 Cor. 14 : 34 zegt: „dat Uwe vrouwen in de gemeenten zwijgen, want het is haar niet toegelaten te spreken, maar bevelen onder- worpen te zijn“, is een regel, die nog steeds voor onze Kerken heeft te gelden. Vol- komen terecht zegt daarom Dr. A. Kuiper in zijn Levenspositie der vrouw: „Zoolang we hier op aarde verkeeren, houdt 't soort- verschil tusschen man en vrouw stand, en blijft alzoo de regel doorgaan, dat de man is het hoofd der vrouw, en dat de vrouw aan den man onderdanig moet zijn. (Zie Ef. 5 : 22, Col. 3 : 18, 1 Petrus 3 : 1). Vandaar dan ook, dat dit onderscheid in soort ook verschil maakt voor de ambten. Prediker of presbyter (d.w.z. ouderling) zal de vrouw niet zijn, ten deele mag ze alleen in den diaconalen dienst optreden (1 Tim. 5 : 9). Voor wie zich voor de autoriteit der Schrift buigt, vervalt derhalve alle onzekerheid. Zelfs op het kerkelijk erf houdt het soortverschil tusschen man en vrouw tot aan het sterven stand, en ook in de Kerk hangt met dit verschil in soort, het verschil ten opzichte van het ambt onlosmakelijk saam.“

De publieke zaak.

In het *Stichtse Zondagsblad* heeft Dr. H. W. Smit aan Dr. de Moor en enkele an- dere redacteurs, die tegen de geruchtmakende brochure van Dr. Veltenaar over de Bijbelcritiek waren opgekomen, een broe- derlijke vermaning toegediend, omdat zij in die zaak niet naar den regel van Matth. 18 hadden gehandeld. „Laat men, schreef hij, bij alle geschil eerst en voor alle din- gen den weg van Matth. 18 bewandelen, en pas als dat falant is uitgekomen, pas dan en daarna het „der gemeente“ zeggen en de kwaal meer officieel aanpakken. Zulks komt ons vrij wat sympathieker en vrij wat christelijker voor.“

Terecht is Dr. de Moor hietegen in het *Noord-Hollandsche Kerkblad* opgekomen en stelt hij de vraag, of dit niet een geheel verkeerde toepassing is van Matth. 18. In Matth. 18 is blijkens het: „indien uw broeder tegen u gezondigd heeft“, sprake van zonde tegen een bepaald persoon begaan, niet van een openbare zonde of afdoeling. Wel zegt onze Kerkenorde uit- drukkelijk, dat wanneer de zonde niet ge- heim, maar publiek is, de regel moet on- derhouden worden in Matth. 18 ons ge- geven, maar het geval staat geheel anders, wanneer iemand publiek tegen de zuiver- heid der leer gezondigd heeft, want dan heeft de Kerkeraad hietegen terstond op te komen.

En nog meer klemt het tweede ar- gument, dat de publieke zaak niet pri- vatim kan behandeld worden. „Mag men wel, gelijk Dr. de Moor vraagt, open- lijk het publiek op verkeerde wijze voor- lichten, doch is het door Matth. 18 ver- boden, dat men openlijk daartegen waar- schuwt?“

Natuurlijk sluit dit niet uit, dat men ook door persoonlijke briefwisseling zulk een broeder, die dwaalt, terecht kan wijzen en pogen hem van die dwaling terug te brengen. Maar het beginsel hier door Dr. Smit gesteld, dat wanneer een schrijver publiek verkeerde dingen schrijft, men daartegen niet publiek zou mogen opkomen dan na eerst den weg van Matth. 18 be- wandeld te hebben, kan niet ernstig en beslist genoege worden bestreden.

De Apostelen van Christus hebben dit nooit gedaan. Wanneer mannen optreden, die verkeerde leeringen in de gemeente brengen, treden ze hier publiek tegen op, zelfs door deze mannen met name aan te duiden en de gemeente te waarschuwen voor zulke afwijkende leeringen. Dat ze vooraf eerst aan deze mannen particuliere brieven hebben geschreven, blijkt uit niets. Onze reformatoren hebben geen oogenblik

gea-
die-
Gode
Sion-
als-
De
de d-
Ge-
cens-
in d-
er n-
naar
te h-
perso-
twee
dat g-
moet
da-
moet
E-
waar
dezel-
daar-
delijk
op M-
opgaa-
behan-
schrijf-
publiek
geldt
publiek
Het
Bij
van D-
te Ro-
den ju-
te bre-
Het
vijf en
te bea-
toewij-
dat zij
wordt,
zich v-
D-
plaats
ultim-
den in
geme-
steeds
meer
sloeg i-
Synode
hem in
kracht
hij wil.
Bove-
een p-
heeft,
het gel-
artikel
Kerkh-
bekerh-
voorzag
Van
Ds. L-
arbeid
klimmet
lijke vr-

Mr.
auweli-
Aan d-
Predika-
is, ook i-
ambt sta-
Utrecht
de vorige
gehouden
op revisi-
de l-
Bekker C-
van Oede-
Kerk te
hij in h-
herziening
uit onze l-
Het Ge-
Uitgever
zijn Janu-
extensio-
een rede-
beknopt
naamste
met zijn
heeft aang-
formitite-
onverwijld
reeds lang
van het K-
geluklike
aanstreef-
referent e-
en ook i-
hij „verw-
weet te o-
onderhavig
En waar d-
wil ik ga-
van ons
woord het
onze kerk-

Voorop-
ring, die ik
blijkt, dat
het huwe-
den geen i-
op de Alg-
Kerk, die
ter tafel v-
de Synode
naar de be-
de heeren
de leden d-
rondgeleid
Uit de r-
raadpleegde
dat de Syn-
geraden ac-
ook, dat e-
van andere
niet maar v-
een bekonk-
meerden in
l.l., na 31 j-
Ook in ge-
ideeën, al i-